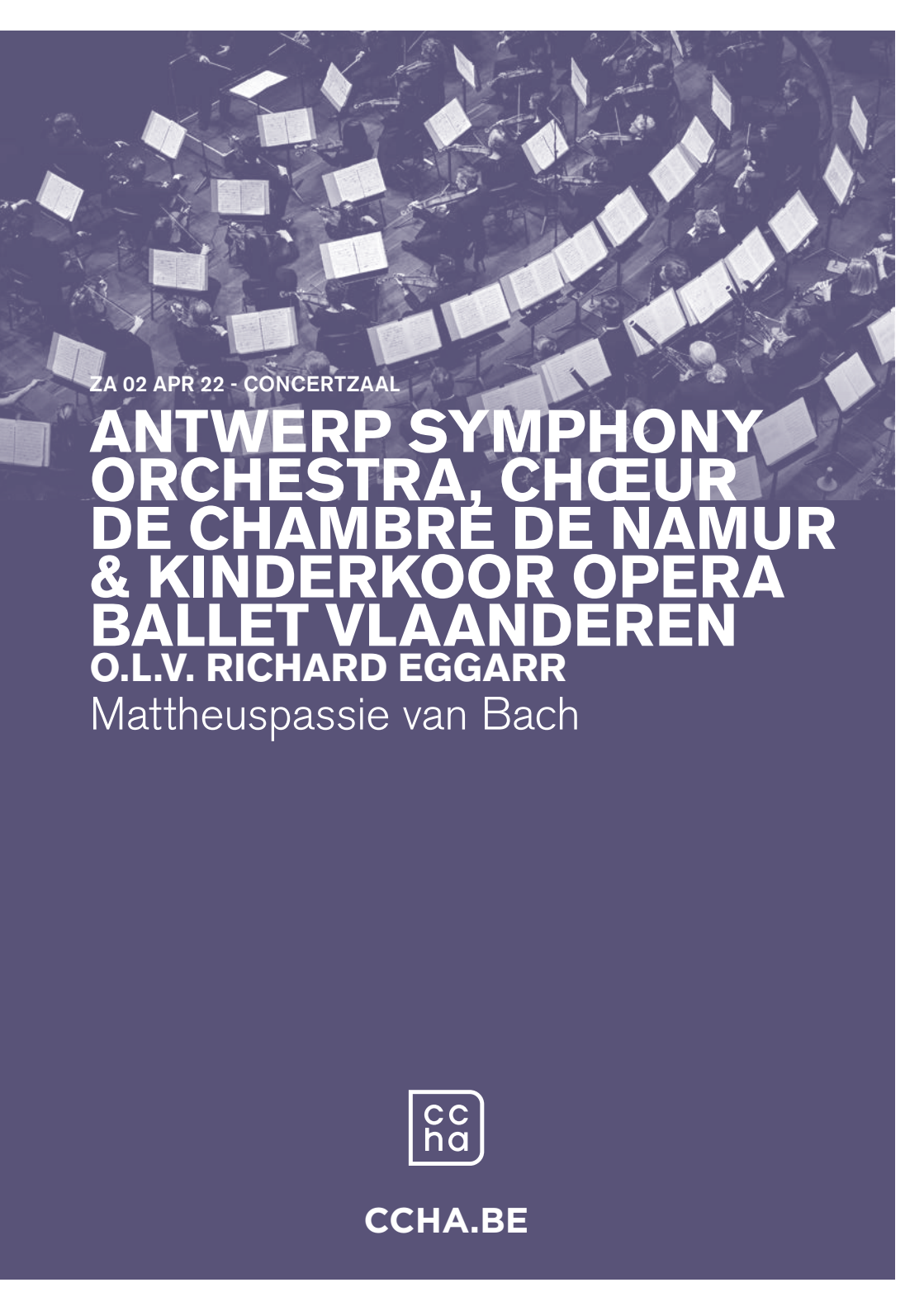

An aerial, high-angle photograph of a large orchestra performing in a concert hall. The musicians are seated in a semi-circular arrangement, facing towards the center. Each musician has a music stand with sheet music. The lighting is focused on the performers, creating a dramatic effect. The background is dark, emphasizing the musicians and their instruments.

ZA 02 APR 22 - CONCERTZAAL

**ANTWERP SYMPHONY
ORCHESTRA, CHŒUR
DE CHAMBRE DE NAMUR
& KINDERKOOR OPERA
BALLET VLAANDEREN
O.L.V. RICHARD EGGARR**

Mattheuspassie van Bach

CCHA.BE

ZA 02 APR 22 - CONCERTZAAL

**ANTWERP SYMPHONY
ORCHESTRA, CHŒUR
DE CHAMBRE DE NAMUR
& KINDERKOOR OPERA
BALLET VLAANDEREN
O.L.V. RICHARD EGGARR**

Mattheuspassie van Bach

Nicholas Mulroy, tenor (evangelist)

Krešimir Stražanac, bas (Christus)

Elizabeth Watts, sopraan

Rosanne van Sandwijk, mezzosopraan

Andrew Tortise, tenor

Christian Senn, bas-bariton

Johann Sebastian Bach ⁽¹⁶⁸⁵⁻¹⁷⁵⁰⁾
Mattheuspassie, BWV 244 (1727)

pauze na 1u20
Vermoedelijk einduur: 22u40

TOELICHTING

#hoogtepunt

Men kan er simpelweg niet omheen: er is niet één componist die een dergelijk omvangrijk én kwalitatief indrukwekkend oeuvre heeft nagelaten als Johann Sebastian Bach. Alle genres die Bach onder handen nam, kwamen bij hem tot een nieuw hoogtepunt. Niet voor niets wordt gewoonlijk zijn sterfjaar 1750 als symbolische einddatum beschouwd van de barokperiode. Binnen dat bijzondere oeuvre bekleedt zijn *Mattheuspassie* een centrale plaats: weinig werken worden door kenners en liefhebbers zo geloofd en geliefd. Bachs monumentale oratorium voor twee koorgroepen, twee orkestgroepen en solisten bezint zich over het lijdensverhaal van Christus in meeslepende melodien, smartelijke samenklanken en polyfone perfectie. Bovenal is de *Mattheuspassie* een meesterlijk staaltje muzikale retoriek, waarbij alle parameters worden ingezet voor hetzelfde doel: de luisteraar zo diep mogelijk raken.

#oratoriumpassie

Na enkele jaren als Konzertmeister in Weimar en als kapelmeester in Köthen, werd Bach in 1723 aangesteld als cantor van de Thomaskirche in Leipzig. De verantwoordelijkheid voor zowel muziekonderwijs als muziekkuitvoering in een prestigieuze stad als Leipzig betekende zonder twijfel de grootste stap in zijn muzikale carrière. De taak die Bach kreeg voorgeschoteld, was evenwel niet min: om de zondagsmis op te luisteren, moest iedere week een nieuwe cantate (een meerdelig werk voor koor, solisten en orkest) klaarliggen, waarvan de tekst aansloot bij het evangelie van de dag. Met enige voorzichtigheid kan men zeggen dat Bachs cantates uit Leipzig het hoogtepunt vormen van zijn componeerstijl. Hier bereikte hij immers een onnavolgbare eenheid van tekst en muziek, van retoriek en expressie. Voor enkele kerkelijke hoogdagen schaalde Bach zijn ambitie nog verder op. Onder meer voor Kerstmis en Pasen componeerde hij oratoria, die qua vorm sterk lijken op cantates maar qua omvang en insteek eerder aanleunen bij een (religieuze en niet-geësceneerde) opera. Een oratorium voor de paastijd wordt *passie* of *oratoriumpassie* genoemd, en daarvan componeerde Bach

er hoogstwaarschijnlijk vijf. De *Johannespassie* en *Mattheuspassie* kennen vandaag een bijzonder rijke uitvoeringstraditie (vooral in Nederland, Duitsland en België), van een *Marcuspassie* bleef enkel de tekst bewaard, en van twee andere passies wordt melding gemaakt in Bachs overlijdensbericht.

#mattheusevangelie

De *Mattheuspassie* is Bachs bekendste en meest uitgevoerde oratorium. Het precieze dateren van dit werk blijft voor discussie zorgen, maar waarschijnlijk ging Bachs *magnum opus* in première op Goede Vrijdag 11 april 1727 in de Thomaskirche in Leipzig. Het libretto voor zijn passie vond Bach bij Picander, een bekende dichter die ook teksten schreef voor een groot deel van Bachs cantates. Voor het leeuwendeel van de tekst baseerde Picander zich op het evangelie volgens Mattheus, maar hij voegde ook grote stukken nieuwe tekst toe, die het verhaal vanuit een meer individueel perspectief belichten. Bach componeerde bijna drie uur muziek, onderverdeeld in twee grote delen, voor een reuzenbezetting van twee koren, zes solisten, twee orkestgroepen en twee orgels. Typisch voor Bach zijn de symboliek en gelaagdheid die op verschillende niveaus aanwezig zijn. Qua vorm is de *Mattheuspassie* niet toevallig opgebouwd als een kruis: het korte eerste deel beschrijft de arrestatie van Christus, het langere tweede deel zijn proces en zijn kruisiging. De verloochening van Petrus komt in beide delen centraal voor, en fungeert zo als spil waar de beide delen van het kruis elkaar raken.

#verschillendeperspectieven

In essentie bestaat de *Mattheuspassie* uit een afwisseling van koordelen, recitatieven en aria's. De afwisseling tussen deze verschillende vormen heeft een eigen logica en ondersteunt de actie in zowel tekstuele als muzikale zin. De recitatieven worden grotendeels gezongen door de Evangelist, die het lijdensverhaal van Christus op een tamelijk feitelijke manier vertelt. Bachs recitatieven zijn sober of zelfs niet georkestreerd, worden louter ondersteund door akkoordformules, en bevatten veel tekst op weinig noten. Hier ontvouwt zich met andere woorden de actie. De aria's daarentegen worden gezongen door de personages zelf, namelijk Christus en

enkele nevenpersonages zoals Pontius Pilatus, Judas en Petrus. Omdat deze aria's geen actie bevatten maar eerder kristallisatiepunten zijn van bepaalde emoties, bevatten ze relatief weinig tekst op uitvoerig versierde en orkestraal begeleide melodieën. De vuistregel is duidelijk: hoe meer emoties, hoe meer de muziek het overneemt van de tekst. Het koor, tot slot, reflecteert op de actie in verschillende hoedanigheden. Nu eens vertolken ze de stem van het aanwezige volk (zoals in de oproep *lass ihn kreuzigen* of 'laat hem kruisigen'), dan weer de toeschouwer van buitenaf (zoals in het aanroepende openingskoor *Kommt ihr Töchter*), en dan weer de nederige gelovige (zoals in het smartelijke koraal *O Haupt voll Blut und Wunden*). Door twee koorgroepen tegenover elkaar op te stellen en te laten dialogeren, maakt Bach ruimte voor een levendige dynamiek tussen uiteenlopende meningen van het volk, of verschillende perspectieven op de actie.

#affecten

Het is best opmerkelijk dat de *Mattheuspassie* in het Duits gezongen wordt en niet in het Latijn, zoals het grote merendeel van liturgische composities. De kracht van Bachs passies in de volkstaal valt te begrijpen tegen de achtergrond van de Reformatie, die al vanaf de zestiende eeuw voet aan grond kreeg in Noord-Duitsland. Toen het protestantisme opmars maakte, stelden de hervormers alles in het werk om de liturgie opnieuw dichterbij de mensen te brengen. Tekstverstaanbaarheid was hierbij hun grootste bekommernis, dus drong zich de noodzaak op van een geschikt alternatief op voor enerzijds het elitaire Latijn, en anderzijds de polyfonie die muzikaal zo complex geworden was dat de tekst vaak zo goed als onverstaanbaar werd. Bovendien geraakte de gedachte in zwang dat niet alleen de tekst de religieuze boodschap diende over te brengen, maar ook de muziek zelf. Componisten uit de Duitse barok stelden dus alles in het werk om tekst en muziek zo nauw mogelijk bij elkaar te betrekken. Muziek werd opgevat als een vorm van retoriek: door middel van bepaalde melodische of ritmische formules, harmonische wendingen of instrumentencombinaties zou muziek concrete gevoelens of affecten kunnen oproepen bij de luisteraar. Het resultaat is muziek die zowel de letterlijke als de figuurlijke betekenis van de tekst illustreert.

Precies daarin toonde Bach zich een meester. In de *Mattheuspassie* zal elke tekstuele referentie aan de hemel of het goddelijke hoge noten krijgen, terwijl woorden 'begraven' of 'dood' eerder in het lage register worden gezongen en gespeeld. Wanneer halverwege het werk een onweer losbarst, worden bliksemschichten (*blitze* in het Duits) met flitsende drieklanken geschilderd. Ook op een meer symbolisch niveau brengt Bach muzikale betekenislagen aan: vertellende recitatieven worden niet door het orkest begeleid, behalve wanneer Christus aan het woord is.

#koraal

Naast het nastreven van affecten is de koraaltraditie de belangrijkste exponent van de protestantse muzikale liturgie. Een koraal is een eenstemmig gezang op vertaalde tekst van de Bijbel, vaak op de tonen van een eenvoudig zingbare en reeds bestaande volksmelodie. Later dienden deze eenstemmige gezangen ook als uitgangspunt voor bewerkingen in de vorm van cantates, oratoria en passies. Ook Bachs *Mattheuspassie* bevat verschillende koraalmelodieën die voor het toenmalige publiek bekend moeten geklonken hebben. Soms liggen ze aan de oppervlakte en worden ze door het koor vierstemmig gezongen in een transparante muzikale zetting. Zo komt de melodie van het koraal *O Haupt voll Blut und Wunden* (oorspronkelijk van de renaissance-componist Hanns Leo Hassler) verschillende keren terug. Bach voorziet telkens een andere harmonische zetting, volgens de logica van het verhaal. Op andere plaatsen verweeft Bach de koralen vernuftig doorheen zijn eigen melodieën. In het openingsdeel priemt een eenstemmige koraalmelodie, gezongen door het kinderkoor, doorheen Bachs smartelijke meerstemmige koorzetting.

#persoonlijkebezinning

Bachs retorische kunsten maken dat zijn *Mattheuspassie* veel meer wordt dan een nuchtere vertelling. Het grootschalige oratorium is een intense ervaring die de luisteraar meesleept, aangrijpt en zelfs in de actie betreft. Het openingskoor *Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen* nodigt meteen uit tot betrokkenheid: de luisteraar weet al wat er te gebeuren staat, hoewel de eigenlijke vertelling (de veroordeling en kruisiging van Christus) nog moet volgen. Het verhaal van het lijden

van Christus is met andere woorden ondergeschikt aan de reflectie op dat lijden. Daarvan getuigt ook de dramatische muziek van het openingsdeel: op een onverbiddelijk stuwende baslijn ontvouwt zich een prachtig polyfoon stemmenweefsel, klagend met veel klinkers en weinig tekst. Bach zet ook personages neer van vlees en bloed, en heeft vooral aandacht voor hun innerlijke gevoelswereld; voor hun reactie op de actie. Wanneer de hogepriester vraagt aan Petrus of hij Christus kent, zal hij tot driemaal toe ontkennen en zo zijn Heer verloochenen. Zodra hij zijn gebrek aan standvastigheid erkent, vraagt hij God om vergiffenis in het prachtige *Erbarme dich*. Petrus zingt vanuit de grond van zijn hart, waarbij zijn eenzaamheid wordt benadrukt door de smartelijk geornamenteerde vioolsolo. Deze passage illustreert de erg persoonlijke insteek van Bachs *Mattheuspassie*. Meer nog dan over de lijdensweg van Christus gaat het oratorium over de individuele mens en zijn persoonlijke verhouding tot het goddelijke. Waar Christus zich in Bachs *Johannespassie* duidelijk aandient als messias, als langverwachte redder van de mensheid, lijkt hij in de *Mattheuspassie* vooral nog een mens te zijn; een mens wiens offer later pas een verlossing zal blijken voor de mensheid. Van het aanroepende *Kommt ihr Töchter, helft mir* klagen tot het berustende slotkoraal *Wir setzen uns in Tränen nieder*: Bachs *Mattheuspassie* is geen aanbidding van een geboren Heiland, maar een bewening van een gestorven mens.

TEKSTEN

Eerste deel

1. Koor (ooggetuigen en gelovigen):

Kommt, ihr Töchter, helft mir klagen.

Sehet! – wen? – den Bräutigam.

Sehet ihn. – wie? – als wie ein Lamm.

(O Lamm Gottes, unschuldig am Stamm des Kreuzes geschlachtet.)

Sehet! – was? – seht die Geduld.

(Allzeit erfunden geduldig,

Wiewohl du warest verachtet.)

Seht! – wohin? – auf unsre Schuld.

(All' Sünd hast du getragen,

Sonst müßten wir verzagen.)

Sehet ihn aus Lieb und Huld,

Holz zum Kreuze selber tragen.

(Erbarm dich unser o Jesu!)

Kom, uw dochters, deel mijn rouw

Zie – Wie? – de Bruidegom Christus,

Zie Hem – Hoe? – als een lam

(O Lam van God, onschuldig aan het hout van het kruis geslacht,

Zie – Wat? – zijn geduldige liefde

(Immer geduldig bevonden,

hoewel U werd veracht.)

Zie – Waarheen? – op ons vergrijp

(Alle zonden heeft U gedragen,

Anders moesten wij wanhopen.)

Zie Hem, uit liefde en genade,

Zelf het kruishout dragen.

(Heb medelijden met ons, o Jezus, o Jezus.)

2. Evangelist:

Da Jesus diese Rede vollendet hatte, sprach er zu seinen Jüngern:

Toen Jezus deze laatste rede uitgesproken had, zei hij tot zijn leerlingen:

Jezus: Ihr wisset, daß nach zweien Tagen Ostern wird, und des Menschen Sohn wird überantwortet daß er gekreuziget werde.

Over twee dagen is het, zoals jullie weten, Pesach. Dan wordt de Mensenzoon uitgeleverd om gekruisigd te worden.

3. Koraal:

*Herzliebster Jesu, was hast du verbrochen,
Daß man ein solch scharf Urteil hat gesprochen?
Was ist die Schuld? In was für Missetaten bist du
geraten?*

Liefste Heer Jezus, wat hebt U misdaan,
Dat men een zo hard vonnis heeft uitgesproken?
Wat is uw schuld, tot wat voor misdaden bent U te
buiten gegaan?

4. Evangelist:

*Da versammelten sich die Hohenpriester und
Schriftgelehrten und die Ältesten im Volk,
in den Palast des Hohenpriesters, der da hieß
Kaiphas. Und hielten Rat, wie sie Jesum mit Listen
griffen und töteten. Sie sprachen aber:*

Ondertussen kwamen de hogepriesters en
schriftgeleerden en de oudsten van het volk bijeen
in het paleis van de hogepriester, Kaïfas.
Daar beraamden ze het plan om Jezus door middel
van een list gevangen te nemen en hem te doden. Ze
zeiden echter:

5. Koor:

*Ja nicht auf das Fest, auf daß nicht ein Aufruhr werde
im Volk.*

Maar niet op het feest, zeiden ze, want dan komt het
volk in opstand.

6. Evangelist:

Da nun Jesus war zu Bethanien, im Hause Simonis, des Aussätzigen, trat zu ihm ein Weib, das hatte ein Glas mit köstlichem Wasser, und goß es auf sein Haupt, da er zu Tische saß. Da das seine Jünger sahen, wurden sie unwillig und sprachen:

7. Koor:

Wozu dienet dieser Unrat? Dieses Wasser hätte mögen teuer verkauft und den Armen gegeben werden.

8. Evangelist:

Da das Jesus merkte, sprach er zu ihnen:

Jezus hoorde het en zei:

Jezus: Was bekommert ihr das Weib? Sie hat ein gut Werk an mir getan. Ihr habet allezeit Armen bei euch, mich aber habt ihr nicht allezeit. Daß sie dies Wasser hat auf meinen Leib gegossen, hat sie getan, daß man mich begraben wird.

Wahrlich, ich sage euch: Wo dies Evangelium gepredigt wird in der ganzen Welt, da wird man auch sagen zu ihrem Gedächtnis, was sie getan hat.

Toen Jezus in Bethanië in het huis van Simon, de melaatse, aanlag voor een maaltijd, kwam er een vrouw naar hem toe. Ze had een albasten flesje met zeer kostbare olie bij zich en goot die uit over zijn hoofd. De leerlingen ergerden zich toen ze dit zagen en zeiden:

Wat een verspilling! Die olie had immers duur verkocht kunnen worden, en het geld aan de armen gegeven worden.

Waarom vallen jullie deze vrouw lastig? Ze heeft iets goeds voor mij gedaan. Want de armen zijn altijd bij jullie, maar ik zal niet altijd bij jullie zijn. Door die olie over mij uit te gieten, heeft ze mijn lichaam voorbereid op het graf.

Ik verzeker jullie: waar ook ter wereld het goede nieuws zal verkondigd worden, zal ter herinnering aan haar verteld worden wat zij heeft gedaan.

9. Recitatief (alt)

*Du lieber Heiland du,
Wenn deine Jünger töricht streiten,
Daß dieses fromme Weib
Mit Salben deinen Leib
Zum Grabe will bereiten;
So lasse mir inzwischen zu,
Von meiner Augen Tränenflüssen,
Ein Wasser auf dein Haupt zu gießen.*

O, liefdevolle Verlosser,
Als uw discipelen er bezwaar tegen maken,
Dat deze vrome vrouw
Met zelf uw lichaam
Voor het graf wil voorbereiden;
Sta mij dan intussen toe,
Met de vloed van mijn tranen
Water over uw hoofd te gieten.

10. Aria (alt)

*Buß und Reu,
Knirscht das Sündenherz entzwei,
Daß die Tropfen meiner Zähren
Angenehme Spezerei,
Treuer Jesu, dir gebären.*

Boete en berouw,
Verbrijzelen het zondig hart,
Dat de druppels van mijn tranen
Een milde balsem mogen zijn,
Voor U, getrouwe Jezus.

11. Evangelist:

*Da ging hin der Zwölfen einer, mit Namen Judas
Ischarioth, zu den Hohenpriestern und sprach:*

Daarop ging een van de twaalf, die met de naam
Judas Iskariot, naar de hogepriesters en zei:

*Judas: Was wollt ihr mir geben? Ich will ihn euch
verraten.*

Wat krijg ik van u als ik hem aan u uitlever?

Evangelist: Und sie boten ihm dreißig Silberlinge. Und von dem an suchte er Gelegenheit, daß er ihn verriete.

12. Aria (sopraan):

*Blute nur, du liebes Herz!
Ach! ein Kind, das du erzogen,
Das an deiner Brust gesogen,
Droht den Pfleger zu ermorden,
Denn es ist zur Schlange worden.*

Ze betaalden hem dertig zilverstukken. Vanaf dat moment zocht hij een gunstige gelegenheid om hem uit te leveren.

Bloed nu maar, o liefste hart
Ach, een kind dat jij hebt grootgebracht,
Dat je aan je borst hebt gezoogd,
Dreigt de verzorger te vermoorden,
Want het is tot een slang geworden.

13. Evangelist:

Aber am ersten Tage der süßen Brot traten die Jünger zu Jesu und sprachen zu ihm:

Op de eerste dag van het Feest van het
Ongedesemde Brood, kwamen de leerlingen naar
Jezus en vroegen:

14. Koor:

Wo willst du, daß wir dir bereiten, das Osterlamm zu essen?

Waar wilt u dat wij voorbereidingen treffen zodat u het
Pesachmaal kunt eten?

15. Evangelist:

Er sprach:

Jezus: Gehet hin in die Stadt zu einem, und sprecht zu ihm: "Der Meister lässt dir sagen: Meine Zeit ist hier, ich will bei dir die Ostern halten mit meinen Jüngern"

Evangelist: Und die Jünger taten, wie ihnen Jesus befohlen hatte, und bereiteten das Osterlamm. Und am Abend setzte er sich zu Tische mit den Zwölfen. Und da sie aßen, sprach er:

Jezus: Wahrlich, ich sage euch: Einer unter euch wird mich verraten.

Evangelist: Und sie wurden sehr betrübt, und huben an, ein jeglicher unter ihnen und sagten zu ihm:

Koor: Herr, bin ich's?

Hij zei:

Ga naar de stad en zeg tegen de persoon die jullie bekend is: "De meester zegt: Mijn tijd is nabij, bij jou wil ik met mijn leerlingen het paasmaal gebruiken."

De leerlingen deden wat Jezus hun had opgedragen en bereidden het Pesachmaal. Toen de avond was gevallen, lag hij samen met de twaalf aan voor de maaltijd. Onder het eten zei hij tegen hen:

Ik verzeker jullie: een van jullie zal mij uitleveren.

Dit bedroefde hen zeer, en de een na de ander vroegen ze hem:

Heer, ben ik het?

16. Koraal:

*Ich bin's, ich sollte büßen,
An Händen und an Füßen,
Gebunden in der Höl!'!
Die Geißeln und die Banden,
Und was du ausgestanden,
Das hat verdienet meine Seel'.*

*Ik ben het, ik zou moeten boeten,
Aan handen en aan voeten,
Gebonden in de hel.
De zweepslagen, die boeien,
En wat Gij hebt doorstaan,
Dat heeft mijn ziel verdiend.*

17. Evangelist:

Er antwortete und sprach:

*Jezus: Der mit der Hand mit mir in die Schüssel
tauchet, der wird mich verraten. Des Menschen Sohn
gethet zwar dahin, wie von ihm geschrieben stehet;
doch wehe dem Menschen, durch welchen des
Menschen Sohn verraten wird. Es wäre ihm besser,
daß derselbige Mensch noch nie geboren ware.*

*Hij die samen met mij zijn brood in de kom doopt, die
zal mij uitleveren. De Mensenzoon zal heengaan zoals
over hem geschreven staat, maar wee de mens door
wie de Mensenzoon uitgeleverd wordt. Het zou beter
voor hem zijn als hij nooit geboren was.*

*Evangelist: Da antwortete Judas, der ihn verriet, und
sprach:*

Judas: Bin ich's, Rabbi?

Evangelist: Er sprach zu ihm:

Toen zei Judas, die hem zou uitleveren:

Ben ik het, Rabbi?

Jezus antwoordde:

Jezus: Du sages't.

Evangelist: Da sie aber aßen, nahm Jesus das Brot, dankete und brach's, und gab's den Jüngern und sprach:

Jezus: Nehmet, esset, das ist mein Leib.

Evangelist: Und er nahm den Kelch, und dankete, gab ihnen den, und sprach:

Jezus: Trinket alle daraus; das ist mein Blut des neuen Testaments, welches vergossen wird für viele, zur Vergebung der Sünden. Ich sage euch: Ich werde von nun an nicht mehr von diesem Gewächs des Weinstocks trinken, bis an den Tag, da ich's neu trinken werde mit euch in meines Vaters Reich.

18. Recitatief (sopraan):

*Wiewohl mein Herz in Tränen schwimmt,
Daß Jesus von mir Abschied nimmt,
So macht mich doch sein Testament erfreut:
Sein Fleisch und Blut, o Kostbarkeit,*

Jij zegt het.

Toen ze verder aten, nam Jezus een brood, sprak het zegengebed uit, brak het brood en gaf de leerlingen ervan met de woorden:

Neem, eet, dit is mijn lichaam.

En hij nam de beker, sprak het dankgebed uit en gaf hun de beker met de woorden:

Drink allen hieruit, dit is mijn bloed, het bloed van het verbond, dat voor velen wordt vergoten tot vergeving van zonden. Ik zeg jullie: vanaf vandaag zal ik niet meer van de vrucht van de wijnstruik drinken tot de dag komt dat ik er met jullie opnieuw van zal drinken in het koninkrijk van mijn vader.

Hoewel mijn hart in tranen zwemt,
Nu Jezus van mij afscheid neemt,
Ben ik toch blij om wat Hij mij nalaat:
Zijn vlees en bloed, o kostbaarheid,

Vermacht er mir in meine Hände.

Wie er es auf der Welt mit denen Seinen

Nicht böse können meinen,

So liebt er sie bis an das Ende.

Laat Hij na in mijn handen.

Zoals Hij hier op aarde met de Zijnen

Altijd het beste voor had,

Zo heeft Hij hen tot aan het einde lief.

19. Aria (sopraan):

Ich will dir mein Herze schenken,

Senke dich, mein Heil, hinein.

Ich will mich in dir versenken;

Ist dir gleich die Welt zu klein,

Ei, so sollst du mir allein,

Mehr als Welt und Himmel sein.

Ik wil U mijn hart schenken,

Vervul het, Heer, geheel van U

Ik wil volkomen in U opgaan;

En is U de wereld te klein,

Dan zal U voor mij alleen

Meer dan aarde en hemel zijn.

20. Evangelist:

Und da sie den Lobgesang gesprochen hatten,

gingen sie hinaus an den Ölberg. Da sprach Jesus zu

ihnen:

Nadat ze de lofzang hadden gezongen vertrokken ze naar de Olijfberg. Onderweg zei Jezus tegen hen:

Jezus: In dieser Nacht werdet ihr euch alle ärgern

an mir, denn es steht geschrieben: Ich werde den

Hirten schlagen, und die Schafe der Herde werden

sich zerstreuen. Wenn ich aber auferstehe, will ich vor

euch hingehen in Galiläa.

Jullie zullen mij deze nacht allemaal afvallen want

er staat geschreven: Ik zal de herder doden, en

de schapen van zijn kudde zullen uiteengedreven

worden. Maar nadat ik uit de dood ben opgewekt, zal

ik jullie voorgaan naar Galilea.

21. Koraal:

*Erkenne mich, mein Hüter,
Mein Hirte, nimm mich an!
Von dir, Quell aller Güter,
ist mir viel Gut's getan.
Dein Mund hat mich gelabet,
Mit Milch und süßer Kost,
Dein Geist hat mich begabet,
Mit mancher Himmelslust.*

Erken mij, mijn Hoeder,
Mijn Herder, neem mij aan.
Door U, bron van alle goeds,
Is mij veel goeds gedaan.
Uw mond heeft mij gevoed
Met melk en zoete kost,
Uw geest heeft mij voorzien
Met menige hemelse vreugde.

22. Evangelist:

Petrus aber antwortete und sprach zu ihm:
Petrus: Wenn sie auch alle sich an dir ärgerten, so will
ich doch mich nimmermehr ärgern.
Evangelist: Jesus sprach zu ihm:
Jezus: Wahrlich, ich sage dir: In dieser Nacht, ehe der
Hahn krähet, wirst du mich dreimal verleugnen.
Evangelist: Petrus sprach zu ihm:
Petrus: Und wenn ich mit dir sterben müßte, so will ich
dich nicht verleugnen.
Evangelist: Desgleichen sagten auch alle Jünger.

Petrus zei daarop tegen hem:
Misschien zal iedereen u afvallen, ik nooit!
Jezus sprak tot hem:
Ik verzeker je: deze nacht zul je, nog voor de haan
gekraaid heeft, mij driemaal verloochenen.
Petrus zei:
Al zou ik met u moeten sterven, verloochenen zal ik u
nooit.
Alle andere leerlingen vielen hem daarin bij.

23. Koraal:

*Ich will hier bei dir stehen,
Verachte mich doch nicht!
Von dir will ich nicht gehen,
Wenn dir dein Herze bricht.
Wann dein Herz wird erblassen,
Im letzten Todesstoß,
Alsdenn will ich dich fassen,
In meinen Arm und Schoß.*

Ik wil hier bij U staan
Veracht mij toch niet.
Ik wil niet van uw zijde wijken,
Wanneer U uw hart breekt.
Wanneer uw hart zal verbleken,
Na de laatste doodsteek,
Dan wil ik U bergen
In mijn arm en schoot.

24. Evangelist:

*Da kam Jesus mit ihnen zu einem Hofe, der hieß
Gethsemane, und sprach zu seinen Jüngern:
Jezus: Setzet euch hie, bis daß ich dort hingehe und
bete.
Evangelist: Und nahm zu sich Petrum und die zween
Söhne Zebedäi, und fing an zu trauern und zu sagen.
Da sprach Jesus zu ihnen:
Jezus: Meine Seele ist betrübt bis an den Tod, bleibe
hie, und wachet mit mir.*

Vervolgens ging Jezus met zijn leerlingen naar een
plek die Gethsemane genoemd werd. Hij zei:
Blijven jullie hier zitten, ik ga daar bidden.

Hij nam Petrus en de twee zonen van Zebedeus met
zich mee. Toen hij zich bedroefd en angstig voelde
worden, zei hij tegen hen:
Ik voel me zeer bedroefd, blijft hier met mij waken.

25. Recitatief (tenor, dubbel koor):

O Schmerz! Hier zittert das gequälte Herz!
Wie sinkt es hin, wie bleicht sein Angesicht!
(Was ist die Ursach' aller solcher Plagen?)
Der Richter führt ihn vor Gericht,
da ist kein Trost, kein Helfer nicht.
(Ach, meine Sünden haben dich geschlagen!)Er leidet alle Höllequalen, Er soll vor fremden Raub
bezahlen.
(Ich, ach Herr Jesu, habe dies verschuldet, was du
erduldet!)Ach! könnte meine Liebe dir,
Mein Heil, dein Zittern und dein Zagen
Vermindern oder helfen tragen,
Wie gerne blieb' ich hier!

O smart, hier siddert het gekwelde hart,
Hoe bezwijkt het, hoe verbleekt zijn aangezicht.
(Wat is de oorzaak van al deze plagen?)
De Rechter voert Hem voor het gerecht,
Daar is geen troost, geen helper.
(Ach, het zijn mijn zonden die U laten lijden.)
Hij ondergaat alle hellepijnen,
Hij moet voor vreemden schuld betalen.
(Ik, Heer Jezus, heb de straf verdiend, die Gij moet
duldén.)
Ach, kon mijn liefde U,
Mijn Heil, uw angsten en uw plagen
Verminderen of helpen dragen,
Hoe graag bleef ik hier.

26. Aria (tenor, dubbel koor):

Ich will bei meinem Jesu wachen
(So schlafen unsre Sünden ein)
Meinen Tod
Büßet seine Seelennot,
Sein Trauren machet mich voll Freuden.
(Drum muß uns sein verdienstlich Leiden
Recht bitter und doch süße sein.)

Ik wil bij mijn Jezus waken.
(Dan slapen onze zonden in.)
Voor mijn dood
Boet Hij in zijn zielennoot
Zijn treuren schenkt mij de zaligheid.
(Daarom moet ons zijn dienstbaar lijden,
Zeer bitter en toch zoet zijn.)

27. Evangelist:

*Und ging hin ein wenig, fiel nieder auf sein Angesicht,
und betete und sprach:*

*Jezus: Mein Vater, ist's möglich, so gehe dieser Kelch
von mir; doch nicht wie ich will, sondern wie du willst.*

28. Recitatief (bas):

*Der Heiland fällt vor seinem Vater nieder.
Dadurch erhebt er mich und alle von unserm Falle
Hinauf zu Gottes Gnade wieder.
Er ist bereit.
Den Kelch, des Todes Bitterkeit zu trinken,
in welchen Sünden dieser Welt.
Gegossen sind und häßlich stinken,
weil es dem lieben Gott gefällt.*

29. Aria (bas):

*Gerne will ich mich bequemen,
Kreuz und Becher anzunehmen,
Trink ich doch dem Heiland nach.
Denn sein Mund,
Der mit Milch und Honig fließet,*

Hij liep nog een stukje verder, knielde toen en bad
diep voorovergebogen:

Vader, als het mogelijk is, laat deze beker dan aan mij
voorbijgaan! Maar laat het niet gebeuren zoals ik wil,
maar zoals u het wilt.

De Verlosser valt voor zijn Vader neer,
Daardoor verheft Hij mij en allen van onze zondeval
Weer opwaarts, tot Gods genade.
Hij is bereid,
De beker, de bitterheid van de dood, te drinken,
Waarin de zonden van deze wereld
Zijn uitgegoten, en afschuwelijk stinken,
Omdat het de lieve God behaagt.

Graag ben ik bereid,
Kruis en beker te aanvaarden,
Daarmee volg ik immers de Verlosser.
Want zijn mond,
Die van melk en honing overvloeit,

*Hat den Grund,
Und des Leidens herbe Schmach,
Durch den ersten Trunk versüßet.*

30. Evangelist:

*Und er kam zu seinen Jüngern, und fand sie
schlafend, und sprach zu ihnen:*

*Jezus: Könnet ihr denn nicht eine Stunde mit
mir wachen? Wachtet und betet, daß ihr nicht in
Anfechtung fallet. Der Geist ist willig, aber das Fleisch
ist schwach.*

*Evangelist: Zum andern Mal ging er hin, betete und
sprach:*

*Jezus: Mein Vater, ist's nicht möglich, daß dieser
Kelch von mir gehe, ich trinke ihn denn; so geschehe
dein Wille.*

Heeft de bittere smaak van het lijden
Door die eerste teug verzoet.

Hij liep terug naar de leerlingen en zag dat ze lagen te
slapen. Hij zei hen:

Konden jullie niet eens één uur met mij waken? Blijf
wakker en bid dat jullie niet in beproeving komen. De
geest is wel gewillig, maar het lichaam is zwak.

Voor de tweede maal liep hij van hen weg en bad:

Vader, als het niet mogelijk is dat deze beker aan
mij voorbijgaat zonder dat ik eruit drink, laat het dan
gebeuren zoals u het wilt.

31. Koraal:

*Was mein Gott will, das g'scheh' allzeit,
Sein Will, der ist der beste,
Zu helfen den'n er ist bereit,
Die an ihn glauben feste,
Er hilft aus Not, Der fromme Gott,
Und züchtiget mit Maßen.
Wer Gott vertraut, fest auf ihn baut,
Den will er nicht verlassen.*

Wat mijn God wil, dat gebeurt altijd.
Zijn wil, dat is de beste,
Hij is bereid om hen te helpen,
Die vast in Hem geloven.
Hij helpt uit nood, De goede God,
En straft met mate.
Wie God vertrouwt, vast op Hem bouwt,
Die zal Hij niet verlaten.

32. Evangelist:

*Und er kam und fand sie aber schlafend, und ihre Augen
waren voll Schlafs. Und er ließ sie, und ging abermal
hin und betete zum drittenmal, und redete dieselbigen
Worte. Da kam er zu seinen Jüngern und sprach zu ihnen:*

Toen hij terugkwam, zag hij dat ze weer sliepen, want ze waren door vermoeidheid overmand. Hij liet hen achter, liep opnieuw wat verder en bad voor de derde maal, met dezelfde woorden als daarvoor. Daarna voegde hij zich weer bij de leerlingen en zei:

Jezus: Ach! wollt ihr nun schlafen und ruhen? Siehe, die Stunde ist hie, daß des Menschen Sohn in der Sünder Hände überantwortet wird. Stehet auf, lasset uns gehen; siehe, er ist da, der mich verrät.

Liggen jullie daar nog steeds te slapen en te rusten? En dat terwijl het ogenblik nabij is waarop de Mensenzoon wordt uitgeleverd aan zondaars. Sta op, laten we gaan; kijk, hij die mij uitlevert, is al vlakbij.

Evangelist: Und als er noch redete, siehe, da kam Judas, der Zwölfen einer, und mit ihm eine große Schar, mit Schwertern und mit Stangen, von den Hohenpriestern und Ältesten des Volks. Und der Verräter hatte ihnen ein Zeichen gegeben und gesagt: "Welchen ich küssen werde, der ist's, den greiftet." Und alsbald trat er zu Jesu und sprach:

Judas: Begrüßet seist du, Rabbi!

Evangelist: Und küsste ihn. Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus: Mein Freund, warum bist du kommen?

Evangelist: Da traten sie hinzu, und legten die Hände an Jesum, und griffen ihn.

33. Aria (sopraan, alt, koor):

So ist mein Jesus nun gefangen.

(Laßt ihn, haltet, bindet nicht!)

Mond und Licht,

Ist vor Schmerzen untergangen,

Weil mein Jesus ist gefangen.

Sie führen ihn, er ist gebunden.

Nog voor hij uitgesproken was, kwam Judas eraan, een van de twaalf, in gezelschap van een grote, met zwaarden en knuppels bewapende bende, die door de hogepriesters en de oudsten van het volk was gestuurd. Met hen had zijn verrader een teken afgesproken. Degene die ik kus, had hij gezegd, die is het, die moet je gevangen nemen. Hij liep recht op Jezus af, en zei:

Gegroet, rabbi!

En kuste hem. Jezus zei tegen hem:

Vriend, ben je daarvoor gekomen?

Daarop kwam de bende naderbij, ze grepen Jezus vast en namen hem gevangen.

Zo is mijn Jezus nu gevangen
(Laat Hem, houdt op, bindt Hem niet!)

Maan en sterren

Zijn van verdriet ondergegaan,

Omdat mijn Jezus is gevangen.

Ze voeren Hem weg, Hij is geboeid.

(Laßt ihn! haltet! bindet nicht!)

Sind Blitze, sind Donner in Wolken verschwunden?

Eröffne den feurigen Abgrund, o Hölle;

Zertrümme, verderbe, verschlinge, zerschelle

Mit plötzlicher Wut

Den falschen Verräter, das mörderische Blut!

(Laat Hem, houdt op, bindt Hem niet!)

Zijn bliksem en donder in wolken verdwenen?

Open uw vurige afgrond, o hel

Vermorzel, verderf, verslind, vernietig,

Met plotselinge woede

Die valse verrader, die moordenaar.

34. Evangelist:

Und siehe, einer aus denen, die mit Jesu waren, reckete die Hand aus und schlug des Hohenpriesters Knecht und hieb ihm ein Ohr ab. Da sprach Jesus zu ihm:

Jezus: Stecke dein Schwert an seinen Ort; denn wer das

Schwert nimmt, der soll durchs Schwert umkommen.

Oder meinst du, daß ich nicht könnte meinen Vater

bitten, daß er mir zuschickte mehr denn zwölf Legion

Engel? Wie würde aber die Schrift erfüllet? Es muß also gehen.

Nu greep een van Jezus' metgezellen naar zijn zwaard.

Hij trok het, haalde uit en sloeg de dienaar van de

hogepriester een oor af. Daarop zei Jezus tegen hem:

Steek je zwaard terug op zijn plaats. Want wie naar het

zwaard grijpt, zal door het zwaard omkomen. Weet je niet

dat ik mijn Vader maar te hulp hoef te roepen en dat hij

mij dan onmiddellijk meer dan twaalf legioenen engelen

ter beschikking zou stellen? Maar hoe zouden dan de

Schriften in vervulling gaan waarin staat dat het zo moet gebeuren?

Evangelist: Zu der Stund' sprach Jesus zu den Scharen:

Jezus: Ihr seid ausgegangen als zu einem Mörder, mit

Schwerten und mit Stangen, mich zu fahen; bin ich

doch täglich bei euch gesessen und habe gelehret im

Toen zei Jezus tegen de omstanders:

Met zwaarden en knuppels bent u uitgetrokken om mij te

arresteren, alsof ik een misdadiger ben! Dagelijks was ik

in de tempel om onderricht te geven, en toen hebt u me

Tempel, und ihr habt mich nicht gegriffen. Aber das ist alles geschehen, daß erfüllet würden die Schriften der Propheten.

Evangelist: Da verließen ihn alle Jünger und flohen.

35. Koraal:

*O Mensch, beweine dein Sünde groß;
Darum Christus sein's Vaters Schoß
Äußert und kam auf Erden;
Von einer Jungfrau rein und zart
für uns er hie geboren ward,
Er wolt' der Mittler werden.
Den Toten er das Leben gab,
Und legt' darbei all' Krankheit ab,
Bis sich die Zeit herdrange,
Daß er für uns geopfert würd',
Trüg' unser Sünden schwere
Bürd' Wohl an dem Kreuze lange.*

pauze

niet gevangen genomen. Maar dit alles gebeurt opdat de geschriften van de profeten in vervulling gaan.

Daarop lieten alle leerlingen hem in de steek en vluchtten weg.

O mens, beweene uw grote zonden,
Waardoor Christus zijn Vaders schoot
Verlieten op aarde kwam.
Uit een maagd, rein en teer
Werd Hij hier voor ons geboren.
Hij wilde de Bemiddelaar worden.
De doden gaf Hij het leven terug
En genas alle ziekten,
Totdat de tijd gekomen was,
Dat Hij voor ons geofferd werd,
Droeg Hij de zware last van onze zonden
Langdurig aan het kruis.

Tweede deel

36. Aria (alt, koor):

Ach! nun ist mein Jesus hin!
(Wo ist denn dein Freund hingegangen,
o du Schönste unter den Weibern?)
Ist es möglich, kann ich schauen?
(Wo hat sich dein Freund hingewandt?)
Ach! mein Lamm in Tigerklauen!
Ach! wo ist mein Jesus hin?
(So wollen wir mit dir ihn suchen.)
Ach! was soll ich der Seele sagen,
Wenn sie mich wird ängstlich fragen?
Ach! wo ist mein Jesus hin?

Ach nu is mijn Jezus weg.
(Waar is uw vriend dan heengegaan,
O gij schoonste onder de vrouwen?)
Is het mogelijk, kan ik dit aanschouwen?
(Waar is uw vriend dan heengegaan?)
Ach, mijn lam in tijgerklauwen,
Ach, waar is mijn Jezus heen?
(Zo willen wij met u Hem zoeken.)
Ach, wat moet ik mijn ziel zeggen,
als ze mij angstig zal vragen:
Ach, waar is mijn Jezus heen?

37. Evangelist:

Die aber Jesum gegriffen hatten, führten ihn zu dem Hohenpriester Kaiphas, dahin die Schriftgelehrten und Ältesten sich versammelt hatten. Petrus aber folgte ihm nach von ferne, bis in den Palast des Hohenpriesters; und ging hinein und satzte sich bei die Knechte, auf daß er sähe, wo es hinaus wollte. Die Hohenpriester aber und Ältesten, und der ganze Rat, suchten falsches Zeugnis

Zij die Jezus gevangen genomen hadden, leidden hem voor aan Kaïfas, de hogepriester bij wie de schriftgeleerden en de oudsten bijeengekomen waren. Petrus volgde hem op een afstand tot op de binnenplaats van het paleis van de hogepriester; daar ging hij tussen de knechten zitten om te zien hoe het zou aflopen. De hogepriesters en het hele Sanhedrin probeerden een

wider Jesum, auf daß sie ihn töteten; und funden keines.

38. Koraal:

*Mir hat die Welt trüglich gericht,
Mit Lügen und mit falschem G'dicht,
Viel Netz und heimlich Stricken.
Herr, nimm mein wahr
in dieser G'fahr,
B'hüt mich vor falschen Tücken.*

valse getuigenverklaring tegen Jezus te laten afleggen op grond waarvan ze hem ter dood zouden kunnen veroordelen, maar ze vonden er geen.

De wereld heeft Mij met bedrog rechtgesproken
Met leugens en met vals gedicht,
Vele netten en heimlijke strikken.
Heer, neem mij waar in dit gevaar,
Behoed mij voor hun listen.

39. Evangelist:

Und wiewohl viel falsche Zeugen herzutraten, funden sie doch keins. Zuletzt traten herzu zween falsche Zeugen, und sprachen:

Hoewel vele valse getuigen naar voren kwamen vonden zij niets. Ten slotte meldten er zich twee die zeiden:

Getuigen: Er hat gesagt: "Ich kann den Tempel Gottes abbrechen und in dreien Tagen denselben bauen."

Die man heeft gezegd: Ik kan de tempel van God afbreken en in drie dagen weer opbouwen.

Evangelist: Und der Hohepriester stand auf und sprach zu ihm:

De hogepriester stond op en vroeg hem:

Hogepriester: Antwortest du nichts zu dem, das diese wider dich zeugen?

Waarom antwoordt u niet? U hoort toch wat deze getuigen zeggen?

Evangelist: Aber Jesus schwieg stille.

Maar Jezus bleef zwijgen.

40. Recitatief (tenor):

*Mein Jesus schweigt zu falschen Lügen stille,
Um uns damit zu zeigen,
Daß sein erbarmungsvoller Wille,
Vor uns zum Leiden sei geneigt,
Und daß wir in der gleichen Pein,
Ihm sollen ähnlich sein,
Und in Verfolgung stille schweigen.*

Mijn Jezus zwijgt op valse leugens stil,
Om ons daarmee te tonen,
Dat zijn medelijdensvolle wil
Voor ons tot lijden is bereid,
En dat wij in diezelfde pijn
Op Hem dienen te gelijken
En bij vervolging ook stil te zwijgen.

41. Aria (tenor):

*Geduld! Geduld!
Wenn mich falsche Zungen stechen.
Leid' ich wider meine Schuld
Schimpf und Spott,
Ei, so mag der liebe Gott
Meines Herzens Unschuld rächen.*

Geduld! Geduld!
Als valse tongen mij bestoken,
Onderga ik buiten mijn schuld
Hoon en spot,
Mag dan de lieve God
De onschuld van mijn hart wreken.

42. Evangelist:

*Und der Hohepriester antwortete und sprach zu ihm:
Hogepriester: Ich beschwöre dich bei dem lebendigen
Gott, daß du uns sagest, ob du seiest Christus, der Sohn
Gottes?*

Evangelist: Jesus antwortete:

*Jezus: Du sagest's. Doch sage ich euch: Von nun an
wird's geschehen, daß ihr sehen werdet des Menschen
Sohn sitzen zur Rechten der Kraft, und kommen in den
Wolken des Himmels.*

*Evangelist: Da zerriß der Hohepriester seine Kleider, und
sprach:*

*Hogepriester: Er hat Gott gelästert. Was dürfen wir weiter
Zeugnis? Siehe, jetzt habt ihr seine Gotteslästerung
gehört. Was dünket euch?*

Evangelist: Sie antworteten und sprachen:

Koor: Er ist des Todes schuldig!

De hogepriester zei:

Ik bezweer u bij de levende God, zeg ons of u de Messias bent, de Zoon van God.

Jezus zei tot hem:

U zegt het. Maar ik zeg tegen u allen hier: vanaf nu zult u de Mensenzoon zien zitten aan de rechterhand van de Machtige en hem zien komen op de wolken van de hemel.

Hierop scheurde de hogepriester zijn kleren en riep:

Hij heeft God gelasterd! Waarvoor hebben we nog getuigen nodig? Nu hebt u met eigen oren gehoord hoe hij God lastert. Wat denkt u?

Ze antwoordden:

Hij is schuldig en verdient de doodstraf!

43. Evangelist:

Da speieten sie aus in sein Angesicht, und schlugen ihn mit Fäusten. Etliche aber schlugen ihn ins Angesicht, und sprachen:

Koor: Weissage uns, Christe, wer ist's, der dich schlug?

44. Koraal:

*Wer hat dich so geschlagen,
Mein Heil, und dich mit Plagen
So übel zugericht'?*
*Du bist ja nicht ein Sünder,
Wie wir und unsre Kinder;
Von Missetaten weißt du nicht.*

45. Evangelist:

Petrus aber saß draußen im Palast; und es trat zu ihm eine Magd, und sprach:

Dienster: Und du warest auch mit dem Jesu aus Galiliä.

Evangelist: Er leugnete aber vor ihnen allen, und sprach:

Petrus: Ich weiß nicht, was du sages.

Daarop spuwden ze hem in het gezicht en sloegen hem. Anderen stompten hem en zeiden:

Voorspel ons, Christus, wie U sloeg?

*Wie heeft U zo geslagen,
Mijn Verlosser, en met kwellingen
Zo lelijk toetakeld?*
*U bent immers geen zondaar
Zoals wij en onze kinderen;
Van misdaden weet U niets.*

Petrus zat buiten, op de binnenplaats. Er kwam een dienstmeisje naar hem toe, dat zei:

Jij hoorde ook bij die Jezus uit Galilea!

Maar hij ontkende dat met klem, zodat allen het konden horen:

Ik weet niet waar je het over hebt.

Evangelist: Als er aber zur Tür hinausging, sahe ihn eine andere, und sprach zu denen, die da waren:
Dienster: Dieser war auch mit dem Jesu von Nazareth.
Evangelist: Und er leugnete abermal und schwur dazu:
Petrus: Ich kenne des Menschen nicht.
Evangelist: Und über eine kleine Weile traten hinzu, die da stunden, und sprachen zu Petro:
Koor: Wahrlich, du bist auch einer von denen, denn deine Sprache verrät dich.

46. Evangelist:

Da hub er an sich zu verfluchen und zu schwören:
Petrus: Ich kenne des Menschen nicht.
Evangelist: Und alsbald krähete der Hahn. Da dachte Petrus an die Worte Jesu, da er zu ihm sagte: "Ehe der Hahn krähen wird, wirst du mich dreimal verleugnen."
Und ging heraus, und weinete bitterlich.

47. Aria (alt):

Erbarme dich Mein Gott,
um meiner Zähren willen;
Schau hier,
Herz und Auge weint vor dir
bitterlich

Toen hij wilde weggaan naar het poortgebouw, zag een ander meisje hem. Ze zei tegen de omstanders:
Die man hoorde bij Jezus van Nazareth!
En opnieuw ontkende hij en zwoer:
Echt, ik ken de man niet!
Even later kwamen de omstanders naar Petrus toe, ze zeiden:
Jij bent wel degelijk een van hen, trouwens, je accent verraaft je.

Daarop begon hij te vloeken en hij bezwoer hen:
Ik ken die man niet!
En meteen kraaide er een haan. Toen herinnerde Petrus zich wat Jezus gezegd had. "Voordat er een haan gekraaid heeft, zul je mij driemaal verloochenen". Hij ging naar buiten, en hilde bitter.

Heb medelijden, Mijn God,
Omwille van mijn tranen.
Zie toch,
Hart en ogen wenen
Bitter om U

48. Koraal:

Bin ich gleich von dir gewichen,
Stell' ich mich doch wieder ein;
Hat uns doch dein Sohn verglichen,
Durch sein' Angst und Todespein.
Ich verleugne nicht die Schuld,
Aber deine Gnad' und Huld
Ist viel größer als die Sünde,
Die ich stets in mir befinde.

Ook al mocht ik van U zijn afgedwaald,
Toch keer ik mij opnieuw tot U;
Want uw Zoon bracht ons verzoening
Door zijn angst en stervenspijn.
Mijn schuld ontken ik niet;
Maar uw genade en welwillendheid
Is veel groter dan de zonde,
Die zich immer in mij bevindt.

49. Evangelist:

Des Morgens aber hielten alle Hohenpriester und die Ältesten des Volkes einen Rat über Jesus, daß sie ihn töteten. Und bunden ihn, führten ihn hin, und überantworteten ihn dem Landpfleger Pontio Pilato. Da das sahe Judas, der ihn verraten hatte, daß er verdammt war zum Tode, gereuete es ihn, und brachte her wieder die dreißig Silberlinge den Hohenpriestern und Ältesten, und sprach:

Judas: Ich habe übel getan, daß ich unschuldig Blut verraten habe.

De volgende ochtend vroeg namen alle hogepriesters met de oudsten van het volk het besluit Jezus ter dood te brengen. Nadat ze hem geboeid hadden, leidden ze hem weg en leverden hem over aan Pilatus, de prefect. Toen Judas, die hem had uitgeleverd, zag dat Jezus ter dood veroordeeld was, kreeg hij berouw. Hij bracht de dertig zilverstukken naar de hogepriesters en oudsten terug en zei:

Ik heb een zonde begaan door een onschuldige uit te leveren.

Evangelist: Sie sprachen:

Koor: Was gehet uns das an? Da siehe du zu!

50. Evangelist:

Und er warf die Silberlinge in den Tempel, hub sich davon, ging hin, und erhngete sich selbst. Aber die Hohenpriester nahmen die Silberlinge, und sprachen: Hohenpriester: Es taugt nicht, daß wir sie in den Gotteskasten legen, denn es ist Blutgeld.

51. Aria (bas):

*Gebt mir meinen Jesum wieder!
Seht, das Geld, den Mrderlohn,
Wirft euch der verlorne Sohn,
Zu den Füßen nieder.*

52. Evangelist:

Sie hielten aber einen Rat, und kauften einen Tpfersacker darum, zum Begrbnis der Pilger. Daher ist derselbige Acker genennet der Blutacker, bis auf den heutigen Tag. Da ist erfüllet, das gesagt ist durch den Propheten Jeremias, da er spricht: "Sie haben genommen dreißig Silberlinge, damit bezahlet ward der

Maar zij zeiden:

Wat gaat ons dataan? Zie dat zelf maar op te lossen!

*Toen smeed hij de zilverstukken de tempel in, vluchtte weg en verhing zich. De hogepriesters verzamelden de zilverstukken en zeiden tegen elkaar:
We mogen ze niet bij de tempelschat voegen, aangezien het bloedgeld is.*

*Geef mij mijn Jezus terug!
Zie het geld, het moordenaarsloon,
Werpt de verloren Zoon u
Voor uw voeten neer.*

Na beraadslaging kochten ze er de akker van de pottenbakker mee, die dan als begraaf- plaats voor vreemdeelingen kon dienen. Daarom heet die akker tot op de dag van vandaag de Bloedakker. Zo ging in vervulling wat gezegd was door de profeet Jeremias, en ze verzamel- den de dertig zilverstukken, het bedrag

*Verkaufte, welchen sie kauften von den Kindern Israel;
und haben sie gegeben um einen Töfersacker, als mir
der Herr befohlen hat."*
*Jesus aber stund vor dem Landpfleger, und der
Landpfleger fragte ihn, und sprach:*

Pilatus: Bist du der Jüden König?

Evangelist: Jesus aber sprach zu ihm:

Jezus: Du sagest's.

*Evangelist: Und da er verklagt ward von den
Hohenpriestern und Ältesten, antwortete er nichts. Da
sprach Pilatus zu ihm:*

Pilatus: Hörst du nicht, wie hart sie dich verklagen?

*Evangelist: Und er antwortete ihm nicht auf ein Wort,
also, daß sich auch der Landpfleger sehr verwunderte.*

waarop hij geschat was en dat ze hadden bepaald met
de zonen van Israël, en ze betaalden er de akker van de
pottenbakker mee, zoals de Heer mij had opgedragen.
Toen Jezus voor de prefect stond, stelde deze hem de
vraag:

Bent u de koning van de Joden?

Jezus zei:

U zegt het.

Maar op de beschuldigingen die de hogepriesters en
oudsten tegen hem inbrachten, antwoordde hij niet één
keer. Daarop zei Pilatus tegen hem:

Hooft u niet wat zij allemaal tegen u inbrengen?

Hij gaf op geen enkele beschuldiging enig weerwoord,
wat de prefect zeer verwonderde.

53. Koraal:

Befehl du deine Wege,

Und was dein Herze kränkt

Der allertreusten Pflege,

Dess, der den Himmel lenkt,

Der Wolken, Luft und Winden,

Gibt Wege. Lauf und Bahn,

Vertrouw gerust uw leven,

En wat uw hart krenkt

De trouwste zorg

Toe, aan Hem die dat reeds beschikt.

Die wolken, lucht en winden

In goede banen leidt,

*Der wird auch Wege finden,
Da dein Fuß gehen kann.*

54. Evangelist:

Auf das Fest aber hatte der Landpfleger Gewohnheit, dem Volk einen Gefangenen loszugeben, welchen sie wollten. Er hatte aber zu der Zeit einen Gefangenen, einen sonderlichen vor andern, der hieß Barrabas. Und da sie versammelt waren, sprach Pilatus zu ihnen: Pilatus: Welchen wollet ihr, daß ich euch losgebe? Barrabam, oder Jesum, von dem gesaget wird, er sei Christus.

Evangelist: Denn er wußte wohl, daß sie ihn aus Neid überantwortet hatten. Und da er auf dem Richtstuhl saß, schickete sein Weib zu ihm, und ließ ihm sagen: Vrouw van Pilatus: Habe du nichts zu schaffen mit diesem Gerechten, ich habe heute viel erlitten im Traum von seinetwegen.

Evangelist: Aber die Hohenpriester und die Ältesten überredeten das Volk, daß sie um Barrabam bitten sollten, und Jesum umbrächten. Da antwortete nun der Landpfleger, und sprach zu ihnen: Pilatus: Welchen wollt ihr unter diesen zweien, den ich euch soll losgeben?

Hij zal ook paden vinden,
Waarlangs uw voet kan gaan.

Nu had de prefect de gewoonte om op elk paasfeest één gevangene vrij te laten, en die door het volk te laten kiezen. Er zat toen een beruchte gevangene vast, die Barrabas genoemd werd. En dus vroeg Pilatus hun, toen ze daar waren samengestroomd:
Wie wilt u dat ik vrijlaat, Barrabas of Jezus die de Messias wordt genoemd?

Hij wist namelijk dat ze hem uit afgunst hadden uitgeleverd. Terwijl hij op de rechterstoel zat, werd hem een boodschap van zijn vrouw gebracht:
Laat je niet in met die rechtvaardige! Om hem heb ik namelijk vannacht in een droom veel doorstaan!

Ondertussen haalden de hogepriesters en de oudsten het volk over: ze moesten om Barrabas vragen, en Jezus laten doden. Weer nam de prefect het woord en vroeg opnieuw:
Wie van de twee wilt u dat ik vrijlaat?

Evangelist: Sie sprachen:

Koor: Barrabam!

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:

*Pilatus: Was soll ich denn machen mit Jesu, von dem
gesagt wird, er sei Christus?*

Evangelist: Sie sprachen alle:

Koor: Laß ihn kreuzigen.

Ze riepen:

Barrabas!

Pilatus vroeg hun:

*Wat moet ik dan doen met Jezus die de Messias wordt
genoemd?*

Allen antwoordden:

Aan het kruis met hem!

55. Koraal:

Wie wunderbarlich ist doch diese Strafe!

Der gute Hirte leidet für die Schafe;

Die Schuld bezahlt der Herre, der Gerechte,

Für seine Knechte!

Hoe wonderbaarlijk is deze straf:

De goede Herder lijdt voor de schapen,

De Heer, de Rechtvaardige, moet boeten,

voor zijn knechten.

56. Evangelist:

Der Landpfleger sagte:

Pilatus: Was hat er denn übel getan?

De landvoogd vroeg:

Wat heeft hij dan misdaan?

57. Recitatief (sopraan):

Er hat uns allen wohlgetan.

Den Blinden gab er das Gesicht,

Die Lahmen macht er gehend;

Er sagt' uns seines Vaters Wort,

Hij heeft ons allen welgedaan,

De blinden gaf Hij zicht,

De verlamden liet Hij weer lopen,

Hij bracht ons het Woord van zijn Vader,

Ertrieb die Teufel fort;

Bedrübte hat er aufgericht't;

Er nahm die Sünder auf und an;

Sonst hat mein Jesus nichts getan.

58. Aria (sopraan):

Aus Liebe will mein Heiland sterben,

Von einer Sünde weiß er nichts,

Daß das ewige Verderben

Und die Strafe des Gerichts

Nicht auf meiner Seele bliebe.

59. Evangelist:

Sie schrieen aber noch mehr, und sprachen:

Koor: Laß ihn kreuzigen.

Evangelist: Da aber Pilatus sahe, daß er nichts schaffete,

sondern daß ein viel größer Getümmel ward, nahm er

Wasser, und wusch die Hände vor dem Volk, und sprach:

Pilatus: Ich bin unschuldig an dem Blut dieses

Gerechten, sehet ihr zu.

Evangelist: Da antwortete das ganze Volk, und sprach:

Hij dreef de duivelen uit,

Bedroefden heeft Hij moed ingesproken,

Hij ontfermde zich over de zondaars.

Iets anders heeft mijn Jezus niet gedaan.

Uit liefde wil mijn Verlosser sterven,

Hij heeft geen zonden begaan.

Opdat het eeuwige verderf

En de straf van het laatste oordeel

Van mijn ziel wordt weggenomen.

Maar ze schreeuwden alleen maar harder:

Aan het kruis met hem!

Toen Pilatus inzag dat zijn tussenkomst nergens toe

leidde, dat het er intengedeel naar uitzag dat men in

opstand zou komen, liet hij water brengen, waste ten

overstaan van de menigte zijn handen en zei:

Ik ben onschuldig aan de dood van deze man. Zie het zelf

maar op te lossen.

En heel het volk antwoordde:

Koor: Sein Blut komme über uns und unsre Kinder.

*Evangelist: Da gab er ihnen Barrabam los; aber
Jesus ließ er geißeln, und überantwortete ihn, daß er
gekreuziget würde.*

60. Recitatief (alt):

*Erbarm es Gott!
Hier steht der Heiland angebunden.
O Geißelung, o Schläg', o Wunden!
Ihr Henker, haltet ein!
Erweicht euch der Seelen Schmerz,
Der Anblick solches Jammers nicht?
Ach ja, ihr habt ein Herz,
Das muß der Martsäule gleich,
Und noch viel härter sein.
Erbarmt euch, haltet ein!*

61. Aria (alt):

*Können Tränen meiner Wangen,
Nichts erlangen,
O, so nehmt mein Herz hinein!
Aber laßt es bei den Fluten,*

*Laat zijn bloed dan maar over ons en onze kinderen
komen!*

*Daarop liet Pilatus Barrabas vrij, maar Jezus leverde hij
uit om gekruisigd te worden, nadat hij hem eerst nog had
laten geselen.*

*Heb medelijden, God!
Hier staat de Verlosser, vastgebonden.
O geseling, o slagen, o wonden!
Jullie beulen, houd op!
Verweekt jullie zielensmart dan niet,
Bij de aanblik van zulk lijden?
Ach ja, gij hebt een hart, Dat nog veel harder
dan de martelpaal moet zijn.
Heb medelijden, houd op!*

*Kunnen tranen van mijn wangen
Niets uitrichten,
Neem dan mijn hart erbij.
Maar laat bij het vloeien,*

*Wenn die Wunden milde bluten,
Auch die Opferschale sein.*

62. Evangelist:

*Da nahmen die Kriegsknechte des Landpflegers Jesum
zu sich in das Richthaus, und sammelten über ihn die
ganze Schar; und zogen ihn aus, und legeten ihm einen
Purpurmantel an; und flochten eine Dornenkrone, und
setzten sie auf sein Haupt, und ein Rohr in seine rechte
Hand, und beugeten die Knie vor ihm, und spotteten ihn,
und sprachen:*

Koor: Gegrüßet seist du, Jüdenkönig!

*Evangelist: Und speieten ihn an, und nahmen das
Rohr, und schlugen damit sein Haupt.*

63. Koraal:

*O Haupt voll Blut und Wunden,
Voll Schmerz und voller Hohn!
O Haupt zu Spott gebunden
Mit einer Dornenkron!*

*Wanneer de wonden zacht bloeden,
Mijn hart ook de offerschaal zijn.*

*De soldaten van de prefect namen Jezus mee naar het
pretorium en verzamelden de hele cohort om hem heen.
Ze kleedden hem uit en deden hem een scharlakenrode
mantel om, ze vlochten een kroon van doortakken en
zetten die op zijn hoofd. Ze gaven hem een rietstok in zijn
rechterhand en vielen voor hem op de knieën spottend
zeiden ze:*

Gegroet, koning van de Joden!

*En ze spuwden op hem, paktten hem de rietstok weer af
en sloegen hem tegen het hoofd.*

*O hoofd vol bloed en wonden,
Vol leed en overspoeld met hoon,
O hoofd, ten spot omwonden
Met een doornenkroon.*

O Haupt, sonst schön gezieret;
Mit höchster Ehr' und Zier,
Jetzt aber hoch schimpfieret:
Gegrüßet seist du mir!
Du edles Angesichte,
Vor dem sonst schrickt und scheut
Das große Weltgewichte,
Wie bist du so bespeit!
Wie bist du so erleuchtet,
Wer hat dein Augenlicht,
Dem sonst kein Licht nicht gleicht,
So schändlich zugericht't?

O hoofd, ooit versierd
Met de hoogste eer en pracht,
Nu echter gesmaad,
Ik groet U.
U edel aangezicht,
Aanbeden en geschuwd
Door al dat leeft op aarde,
Hoe wordt U nu bespuwd.
Hoe bent U thans verbleekt.
Wie heeft het licht van uw ogen,
Dat anders met geen enkel licht is te vergelijken,
Zo vreselijk geschonden?

64. Evangelist:

Und da sie ihn verspottet hatten, zogen sie ihm den Mantel aus, und zogen ihm seine Kleider an, und führten ihn hin, daß sie ihn kreuzigten. Und indem sie hinausgingen, funden sie einen Menschen von Kyrene, mit Namen Simon; den zwungen sie, daß er ihm sein Kreuz trug.

Nadat ze hem zo hadden bespot, trokken ze hem de mantel uit, deden hem zijn kleren weer aan en leidden hem weg om hem te kruisigen. Bij het verlaten van het pretorium troffen ze een man uit Cyrene die Simon heette, en hem dwongen ze het kruis te dragen.

65. Recitatief (bas):

*Ja freilich will in uns das Fleisch und Blut
Zum Kreuz gezwungen sein;
Je mehr es unsrer Seele gut,
Je herber geht es ein.*

66. Aria (bas):

*Komm, süßes Kreuz, So will ich sagen,
Mein Jesu, gib es immer her!
Wird mir mein Leiden einst zu schwer,
So hilfst du mir es selber tragen.*

67. Evangelist:

*Und da sie an die Stätte kamen mit Namen Golgatha, das ist verdeutschet "Schädelstätt", gaben sie ihm Essig zu trinken mit Gallen vermischet; und da er's schmeckte, wollte er's nicht trinken. Da sie ihn aber gekreuziget hatten, teilten sie seine Kleider, und wurfen das Los darum, auf daß erfüllet würde, das gesagt ist durch den Propheten: "Sie haben meine Kleider unter sich geteilet, und über mein Gewand haben sie das Los geworfen."
Und sie saßen allda, und hüteten sein. Und oben zu*

*Ja, vanzelfsprekend wil in ons het vlees en bloed
Tot het kruis gedwongen worden;
Hoe beter het is voor onze ziel,
Des te bitter is het te aanvaarden.*

*Kom, lieflijk kruis,
Zo wil ik zeggen,
Mijn Jezus, geef het maar aan mij.
En wordt mij mijn lijden eens te zwaar,
Help Gij mij dan het te dragen.*

Zo kwamen ze bij de plek die Golgota genoemd wordt, wat "schedelplaats" betekent. Ze gaven Jezus azijn met gal te drinken maar nadat hij geproefd had, weigerde hij ervan te drinken. Nadat ze hem gekruisigd hadden, verdeelden ze zijn kleren door erom te loten, opdat vervuld zou worden wat door de profeet gezegd is: "Zij hebben mijn kleding onder elkaar verdeeld, en mijn bovenkleed hebben zij verloot." Terwijl zij daar zaten, bewaakten ze hem. En boven zijn hoofd brachten ze op

seinem Haupte hefteten sie die Ursach seines Todes beschrieben, nämlich: "Dies ist Jesus, der Jüden König." Und da wurden zween Mörder mit ihm gekreuziget, einer zur Rechten, und einer zur Linken. Die aber vorübergingen, lästerten ihn, und schüttelten ihre Köpfe, und sprachen:

Koor: Der du den Tempel Gottes zerbrichst, und bauest ihn in dreien Tagen, hilf dir selber. Bist du Gottes Sohn, so steig herab vom Kreuz.

Evangelist: Desgleichen auch die Hohenpriester spotteten sein, samt den Schriftgelehrten und Ältesten, und sprachen:

Koor: Anders hat er geholfen, und kann ihm selber nicht helfen. Ist er der König Israels, so steige er nun vom Kreuz, so wollen wir ihm glauben. Er hat Gott vertrauet, der erlöse ihn nun, lüset's ihn; denn er hat gesagt: "Ich bin Gottes Sohn."

schrift de beschuldiging tegen hem aan: "Dit is Jezus, de koning van de Joden." Daarna werden er naast hem twee misdadigers gekruisigd, de een rechts, de ander links van hem. De voorbijgangers keken hoofd—schuddend toe en dreven de spot met hem:

Jij was toch de man die de tempel kon afbreken en in drie dagen weer kon opbouwen? Als je de Zoon van God bent, red jezelf dan en kom van dat kruis af!

Ook de hogepriesters, de schriftgeleerden en de oudsten maakten zulke spottende opmerkingen:

Anderen heeft hij gered, maar zichzelf redden kan hij niet. Hij is toch koning van Israël, laat hij dan nu van het kruis afkomen, dan zullen we in hem geloven. Hij heeft zijn vrouwen in God gesteld, laat die hem nu dan redden, als hij hem tenminste goedgezind is. Hij heeft immers gezegd: "Ik ben de Zoon van God".

68. Evangelist:

Desgleichen schmäheten ihn auch die Mörder, mit ihm gekreuziget waren.

Op dezelfde wijze beschimpten hem de moordenaars die samen met hem gekruisigd waren.

69. Recitatief (alt):

Ach, Golgatha, unsel'ges Golgatha!

Der Herr der Herrlichkeit

Muß schimpflich hier verderben,

Der Segen und das Heil der Welt

Wird als ein Fluch ans Kreuz gestellt.

Der Schöpfer Himmels und der Erden

Soll Erd' und Luft entzogen werden.

Die Unschuld muß hier schuldig sterben,

Das gehet meiner Seele nah;

Ach Golgatha, unsel'ges Golgatha!

Ach Golgotha, onfortuinlijk Golgotha!

De heer der heerlijkheid

Moet hier in schande sterven,

De zegen en het heil van de wereld

Wordt als een vloek aan het kruis geslagen.

De Schepper van hemel en aarde

Moet aarde en lucht onttrokken worden.

De onschuld moet hier schuldig sterven,

Dat pijnigt mijn ziel;

Ach Golgotha, onfortuinlijk Golgotha!

70. Aria (alt, koor):

Sehet, Jesus hat die Hand,

Uns zu fassen gespannt;

Kommt!

(Wohin?)

In Jesu Armen sucht Erlösung,

Zie, Jezus heeft zijn hand,

Om ons te omsluiten, naar ons uitgestrekt.

Kom!

(Waarheen?)

Zoek verlossing in Jezus' armen,

Nehmt Erbarmen, sucht!
(Wo?)

In Jesu Armen.

Lebet, sterbet, ruhet hier,

Ihr verlass'nen Küchlein Ihr, Bleibet!

(Wo?)

In Jesu Armen.

Laat u ontfermen, zoek!
(Waar?)

In Jezus' armen.

Leef, sterf, rust hier uit,

Jullie verlaten kuikens, blijf

(Waar?)

In Jezus' armen.

71. Evangelist:

Und von der sechsten Stunde an war eine Finsternis über das ganze Land, bis zu der neunten Stunde. Und um die neunte Stunde schree Jesus laut, und sprach:

Jezus: Eli, Eli, lama asabthani?

Evangelist: Das ist: "Mein Gott, mein Gott, warum hast du mich verlassen?" Etliche aber, die da stunden, da sie das höreten, sprachen sie:

Koor: Der rufet dem Elias.

Evangelist: Und bald lief einer unter ihnen, nahm einen Schwamm, und füllte ihn mit Essig, und steckte ihn auf ein Rohr, und tränkte ihn. Die andern aber sprachen:

Koor: Halt, laß sehen, ob Elias komme und ihm helfe?

Rond het middaguur viel er duisternis over het hele land, die drie uur aanhield. Aan het einde daarvan, in het negende uur, gaf Jezus een schreeuw en riep luid: Eli, Eli, lama asabthani?

Dat wil zeggen: "Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?" Toen de omstanders dat hoorden, zeiden enkelen van hen:

Hij roept om Elias!

Meteen kwam er uit hun midden iemand toegesnel die een spons pakte en in zijn doopte. Hij stak de spons op een stok en probeerde hem te laten drinken. De anderen zeiden:

Niet doen, laten we kijken, of Elias hem komt redden.

Evangelist: Aber Jesus schree abermals laut, und verschied.

72. Koraal:

*Wenn ich einmal soll scheiden,
So scheid nicht von mir!
Wenn ich den Tod soll leiden,
So tritt du dann herfür!
Wenn mir am allerbängsten
Wird um das Herze sein,
So reiß mich aus den Ängsten,
Kraft deiner Angst und Pein!*

Nog eens schreeuwde Jezus het uit, toen gaf hij de geest.

Als ik eenmaal moet sterven,
Blijf dan bij mij,
Als ik de dood moet lijden,
Ben dan mij nabij.
Als mij het allerbangste
Om het hart zal zijn,
Verlos mij uit mijn angsten
Door uw angst en pijn.

73. Evangelist:

Und siehe da, der Vorhang im Tempel zerriß in zwei Stück, von oben an bis unten aus. Und die Erde erbebete, und die Felsen zerrissen, und die Gräber taten sich auf, und stunden auf viel Leiber der Heiligen, die da schliefen; und gingen aus den Gräbern nach seiner Auferstehung, und kamen in die heilige Stadt, und erschienen vielen. Aber der Hauptmann, und die bei ihm waren, und bewahren Jesum, da sie sahen das Erdbeben und was da geschah, erschrocken sie sehr und sprachen:

Op dat moment scheurde in de tempel het voorhangsel van boven tot beneden in tweeën. En de aarde beefde en de rotsen spleten. De graven werden geopend en de lichamen van veel gestorven heiligen werden tot leven gewekt; na Jezus' opstanding kwamen ze uit de graven, gingen de heilige stad binnen en maakten zich bekend aan een groot aantal mensen. Toen de centurio en degenen die met hem Jezus bewaakten de aardbeving voelden en merkten wat er gebeurde, werden ze door een hevige angst overvallen en zeiden:

Koor: *Wahrlich, dieser ist Gottes Sohn gewesen.
Evangelist: Und es waren viel Weiber da, die von ferne
zusehen, die da waren nachgefolget aus Galiläa,
und hatten ihm gedienet; unter welchen war Maria
Magdalena und Maria, die Mutter Jacobi und Joses und
die Mutter der Kinder Zebedäi. Am Abend aber kam ein
reicher Mann von Arimathea, der hieß Joseph, welcher
auch ein Jünger Jesu war. Der ging zu Pilato, und bat ihn
um den Leichnam Jesu. Da befahl Pilatus, man sollte ihm
ihn geben.*

Hij was werkelijk Gods Zoon.
Vele vrouwen, die Jezus vanuit Galilea gevolgd waren
om voor hem te zorgen, stonden van een afstand toe
te kijken. Onder hen bevonden zich Maria uit Magdala,
Maria de moeder van Jakobus en Jozef, en de moeder
van de zonen van Zebedeüs. Toen de avond gevallen
was, arriveerde er een rijke man die uit Arimathea
afkomstig was. Hij heette Jozef en was ook leerling van
Jezus geworden. Hij meldde zich bij Pilatus en vroeg hem
om het lichaam van Jezus. Hierop gaf Pilatus bevel het
aan hem af te staan.

74. Recitatief (bas):

*Am Abend da es kühle war,
Ward Adams Fallen offenbar.
Am Abend drücktet ihn der Heiland nieder.
Am Abend kam die Taube wieder,
Und trug ein Ölblatt in dem Munde.
O schöne Zeit! O Abendstundel!
Der Friedensschluß ist nun mit Gott gemacht,
Denn Jesus hat sein Kreuz vollbracht.
Sein Leichnam kömmt zur Ruh.
Ach! liebe Seele, bitte du,*

's Avonds, toen het koel was,
Werd de zondeval van Adam openbaar;
's Avonds buigt zich de Verlosser neer.
's Avonds keerde de duif terug,
en bracht een olijftak mee.
O schone tijd, o avondstond.
De vrede is nu met God gesloten,
Want Jezus heeft zijn werk volbracht.
Zijn lichaam komt tot rust,
Ach, lieve ziel, ik smeek je,

*Geh, lasse dir den toten Jesum schenken,
O heilsames, o köstlich's Angedenken!*

75. Aria (bas):

*Mache dich, mein Herze, rein,
Ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir,
Für und für
Seine süße Ruhe haben.
Welt, geh aus, laß Jesum ein!*

Ga, laat u de dode Jezus schenken,
O heilzaam, o kostbaar aandenken.

Maak u, mijn hart, vrij van zonden,
Ik wil Jezus zelf begraven.
Want Hij zal voortaan in mij
Meer en meer
Zijn zoete rust hebben.
Wereld, ga uit, laat Jezus binnen.

76. Evangelist:

*Und Joseph nahm den Leib, und wickelte ihn in ein rein
Leinwand. Und legte ihn in sein eigen neu Grab, welches
er hatte lassen in einen Fels hauen; und wälzete einen
großen Stein vor die Tür des Grabes, und ging davon. Es
war aber allda Maria Magdalena, und die andere Maria,
die satzten sich gegen das Grab. Des andern Tages, der
da folget nach dem Rüsttage, kamen die Hohenpriester
und Pharisäer sämtlich zu Pilato, und sprachen:*

Jozef nam het lichaam mee, wikkelde het in zuiver
linnen en legde het in het nieuwe rotsgraf. dat hij voor
zichzelf had laten uithouwen. Toen rolde hij een grote
steen voor de ingang van het graf en vertrok. Maria uit
Magdala en de andere Maria bleven achter, ze waren
tegenover het graf gaan zitten. De volgende dag, dus na
de voorbereidingsdag, gingen de hogepriesters en de
farizeeën samen naar Pilatus. Ze zeiden tegen hem:

*Koor: Herr, wir haben gedacht, daß dieser Verführer
sprach, da er noch lebete: "Ich will nach dreien Tagen*

Heer, het schoot ons te binnen dat die bedrieger, toen hij
nog leefde, gezegd heeft: "Na drie dagen zal ik verrijzen

wieder auferstehen." Darum befiehl, daß man das Grab verahre bis an den dritten Tag, auf daß nicht seine Jünger kommen, und stehlen ihn, und sagen zu dem Volk: "Er ist auferstanden von den Toten; und werde der letzte Betrug ärger, denn der erste."

Evangelist: Pilatus sprach zu ihnen:

Pilatus: Da habt ihr die Hüter; gehet hin, und verwahret's, wie ihr wisset.

Evangelist: Sie gingen hin, und verwahreten das Grab mit Hüttern, und versiegelten den Stein.

77. Recitatief (sopraan, alt, tenor, bas, koor):

Nun ist der Herr zur Ruh gebracht.

(Mein Jesu, gute Nacht!)

Die Müh' ist aus, die unsre Sünden ihm gemacht.

(Mein Jesu, gute Nacht!)

O selige Gebeine; seht,

wie ich euch mit Buß Und Reu beweine,

Daß euch mein Fall in solche Not gebracht.

(Mein Jesu, gute Nacht!)

Habt lebenslang vor euer Leiden tausend Dank,

Daß ihr mein Seelenheil so wert geacht'.

(Mein Jesu, gute Nacht.)

uit de doden." Geeft u alstublieft het bevel om het graf tot de derde dag te bewaken, anders komen zijn leerlingen hem heimelijk weghalen en zullen ze tegen het volk zeggen: "Hij is opgestaan uit de dood", en die laatste leugen zou nog erger zijn dan de eerste.

Pilatus antwoordde:

U kunt bewaking krijgen. Ga nu en regel het zo goed als u kunt.

Ze gingen heen, en beveiligden het graf door het te verzegelen en er bewakers voor te zetten.

Nu is de Heer te ruste gelegd.

(Mijn Jezus, goede nacht.)

De last van onze zonden is van Hem afgenomen.

(Mijn Jezus, goede nacht.)

O zalig gebeente,

Zie hoe ik U met boete en berouw beweën.

Omdat mijn zonden U in zulke nood hebben gebracht.

(Mijn Jezus, goede nacht.)

Mijn leven lang zal ik U danken voor uw lijden,

Omdat mijn heil U zo ter harte ging.

(Mijn Jezus, goede nacht.)

78. Koor:

Wir setzen uns mit Tränen nieder

Und rufen dir im Grabe zu:

Ruhe sanfte, sanfte ruh'!

Ruht, ihr ausgesognen Glieder!

Ever Grab und Leichenstein

Soll dem ängstlichen Gewissen

Ein bequemes Ruhekrissen

Und der Seelen Ruhstatt sein.

Höchst vergnügt schlummern da die Augen ein.

Wir setzen uns mit Tränen nieder

Und rufen dir im Grabe zu:

Ruhe sanfte, sanfte ruh'!

Huilend gaan wij zitten

En roepen U in het graf toe:

Rust in vrede, rust zacht.

Rust nu, uitgeputte ledenmaten.

Uw graf en uw grafsteen

Zullen voor het angstige geweten

Een aangenaam hoofdkussen

En rustplaats voor de ziel zijn.

Vergenoegd sluimeren de ogen toe.

Huilend gaan wij zitten

En roepen U in het graf toe:

Rust in vrede, rust zacht.

BIOGRAFIEËN

Richard Egarr

Richard Egarr is muziekdirecteur van de Academy of Ancient Music, Associate Artist bij het Scottish Chamber Orchestra en eerste gastdirigent bij het Residentie Orkest in Den Haag. Als gastdirigent leidde hij onder meer het London Symphony Orchestra, het Koninklijk Concertgebouworkest en het Philadelphia Orchestra. Verder inspireerden Gustav en Marie Leonhardt zijn werk in het domein van de historische uitvoeringspraktijk. In 2007 maakte Egarr zijn debuut in Glyndebourne met de Mattheuspassie. Als toetsenist beheerst Egarr een breed gamma aan klavierinstrumenten, gaande van vijftiende-eeuwse tot moderne instrumenten. Hij speelt wereldwijd solorecitals en trad in 2015 nog op tijdens het Edinburgh International Festival en in de Carnegie Hall in New York. Zijn indrukwekkende discografie bevat Bachs *Goldbergvariaties* en *Das Wohltemperierte Klavier*, fantasia's en rondo's van Mozart en het volledige oeuvre voor klavecimbel van Louis Couperin. Met de Academy of Ancient Music nam hij zeven cd's op met muziek van Händel, wat hem een Gramophone Award, een MIDEM en een Edison award opleverde.

Chœur de Chambre de Namur

Het Chœur de Chambre de Namur werkt onder leiding van de grootste dirigenten, is te gast op de meest befaamde festivals in Europa en werd bekroond met de Grote Prijs van de Academie van Charles Cros in 2003, de Liliane Bettencourt Prijs van de Académie Française in 2006 en drie Octaves de La Musique (in 2007, 2011 en 2012). In 2010 werd de artistieke leiding van het Chœur de Chambre de Namur toevertrouwd aan de Argentijnse dirigent Leonardo García Alarcón. Het koor heeft een breed repertoire, gaande van middeleeuwse tot hedendaagse muziek. Daarnaast zet het zich sinds de oprichting in 1987 in voor de verdediging van de muzikale erfenis uit de eigen streek, met concerten en opnames van onder meer Lassus, De Monte en Gretry. In 2017-2018 vierde het koor de dertigste verjaardag met opvoeringen van Monteverdis *L'Orfeo* in Europa en Zuid-Amerika en producties rond muziek van Lully, Arcadelt en Händel. Het Chœur de Chambre de Namur geniet van de steun van

de Federatie Wallonië-Brussel, de Nationale Loterij, de stad en de provincie van Namen.

Kinderkoor Opera Ballet Vlaanderen

Het Kinderkoor Opera Vlaanderen bestaat uit een 40-tal enthousiaste jongens en meisjes tussen 7 en 16 jaar. Naast de hoofdtaak (zingen en acteren in voorstellingen van de opera in Antwerpen en Gent) werkt het Kinderkoor mee aan heel wat boeiende projecten. Zo wordt het Kinderkoor regelmatig gevraagd door het Nationaal Orkest van België, Brussels Philharmonic, het Antwerp Symphony Orchestra en Casco Phil voor symfonische concerten met muziek van onder meer Mahler, Bernstein, Fauré en Britten. De kinderen werken ook mee aan opnames van cd's en filmmuziek. Het kinderkoor en de solisten uit het koor worden graag geëngageerd door (muziek-)theatergezelschappen als NTGent, LOD of Transparant. Naast het werken aan een natuurlijke en zuivere zangtechniek wordt veel aandacht besteed aan de individuele ontwikkeling van de persoonlijkheid in een permanente balans met het sociaal functioneren in de groep.

Nicholas Mulroy

De Britse tenor Nicholas Mulroy zong in enkele van 's werelds grootste concertzalen, waaronder het Sydney Opera House, de Boston Symphony Hall, de Carnegie Hall, de Royal Albert Hall, de Philharmonie in Berlijn en op de Salzburger Festspiel. Mulroy werkte langdurig samen met Sir John Eliot Gardiner, Paul McCreesh (Gabrieli Consort) en Lars-Ulrik Mortensen (Concerto Copenhagen), en was te zien op podia samen met het St.-Paul Chamber Orchestra, het Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, de Melbourne Symphony Orchestra, de Auckland Philharmonia Orchestra en de Britten Sinfonia. Daarnaast verscheen hij op de operapodia van het Palais Garnier en de Opéra Comique in Parijs, het Royal Danish Theatre, de Opéra de Lille en het Grand Capitole in Toulouse. Hij bracht Janacek's Dagboek van een Verdwenene voor het Glyndebourne Opera Festival. Als geëngageerd recitalist trad hij regelmatig op in de Wigmore Hall en zong hij een breed repertoire met klemtonen op Purcell, Schubert en Britten. Hij werkt samen met vaste partners John Reid, Joseph

Middleton, Alisdair Hogarth en Elizabeth Kenny. Mulroy nam talrijke werken op, waaronder een Gramophone Award-winnende Messiah.

Krešimir Stražanac

De Kroatische bas-bariton Krešimir Stražanac volgde zang aan de Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Stuttgart bij Dunja Vejzović en Cornelis Witthoefft. Na zijn studies werd hij vast ensemblelid aan het Opernhaus Zürich, waar hij tussen 2007 en 2014 samenwerkte met namen als Nello Santi, Peter Schneider, Franz Welser-Möst, Bernard Haitink en Plácido Domingo. Hij is winnaar van het La Voce-Wettbewerf des Bayerischen Rundfunks (kunstlied), het internationale Cantilena-Wettbewerf in Bayreuth (opera/operette) en de International Hugo Wolf Competition. Stražanac zong een breed repertoire met orkesten als het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks, Concerto Köln, het WDR-Sinfonieorchester, het Orchestre des Champs-Élysées, het Leipzig Gewandhausorchester en de Akademie für Alte Musik Berlin. Stražanac geeft regelmatig liedrecitals en bekwaamde zich in het barokke repertoire.

Daarnaast is hij te horen in volledige opnames van *Carmen* (Welser-Möst), *Die Meistersinger von Nürnberg* (van Zweden) en *Fidelio* (Haitink). In januari 2016 werd een opname uitgebracht van Bachs *Johannespassie* met het Symphonieorchester des Bayerischen Rundfunks en het Concerto Köln.

Elizabeth Watts

Elizabeth Watts heeft zich gevestigd als een van de meest toonaangevende sopranen van Groot-Brittannië. Ze gaf recitals op de belangrijkste podia in haar thuisland, waaronder de Wigmore Hall, de Bridgewater Hall, de Purcell Room en het Aldeburgh Festival. Verder heeft ze opgetreden op prestigieuze locaties en festivals zoals het Concertgebouw Amsterdam, het Hardanger Music Festival in Noorwegen, het Kissinger Sommer Festival, het Musée d'Orsay in Parijs en de Tonhalle Zürich. Enkele orkesten waarmee ze samenwerkte zijn het London Symphony Orchestra, het Scottish Chamber Orchestra, het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Philharmonia Orchestra en het Royal Stockholm Philharmonic Orchestra. Operarollen bracht ze onder andere in het Royal Opera

House, Covent Garden, de Santa Fe Opera en de Welsh National Opera. Watts werd in 2013 benoemd tot eredocent in de muziek aan de Sheffield University en in 2017 tot Fellow van het Royal College of Music. Ze won een Gramophone Award, een Borletti-Buitoni Trust Award en een Outstanding Young Artist Award 2007 bij de MIDEM Classical Awards in Cannes.

Rosanne van Sandwijk

Rosanne van Sandwijk studeerde aan Codarts in Rotterdam, waar ze cum laude afstudeerde bij Roberta Alexander. In 2007 debuteerde ze met een Lunchconcert in de Kleine Zaal van het Concertgebouw in Amsterdam met de liedcyclus *Frauenliebe und -leben* van Schumann. Als operazangeres debuteerde ze in 2011 bij De Nationale Opera in Glucks *Iphigénie en Tauride*. Ze keerde er meermaals terug, onder meer in een productie van Mozarts *Die Zauberflöte*. Verder schitterde ze in producties als *La Clémence de Tito*, *Le nozze di Figaro*, *Don Giovanni*, *La Traviata* en *Parsifal*. Rosanne van Sandwijk won een prijs op het Internationaal Vocalisten Concours Hertogenbosch 2010 en kreeg de Grachtenfestivalprijs in 2014. Rosanne van Sandwijk soleerde onder andere bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest, Les Musiciens du Louvre en het Koninklijk Concertgebouworkest Amsterdam. Ze concerteert en geeft recitals met de pianisten Julius Drake, Malcolm Martineau en Kristian Bezuidenhout en werkte samen met dirigenten als Paul McCreesh, Ivan Fischer, Marc Minkowski, Louis Langrée en Sir Colin Davis.

Andrew Tortise

De Engelse tenor Andrew Tortise debuteerde in 2011 in MacMillan's *Clemency* in het Linbury Studio Theatre. Sindsdien zong hij rollen voor onder meer The Royal Opera, de Welsh National Opera, het Glyndebourne Opera Festival, de Nederlandse Opera en de Salzburger Festspiele. Tortise toerde wereldwijd met historische ensembles waaronder de Academy of Ancient Music, het Monteverdi Choir and Orchestra, het Orchestra of the Age of Enlightenment, Gabrieli Consort, Combattimento Consort en Le Concert Spirituel, en met orkesten als het London Symphony Orchestra, het Philharmonia Orchestra, het Scottish Chamber Orchestra, het Mozarteum

Orchester Salzburg en het Rotterdam Philharmonisch Orkest. Zijn concertrepertoire omvat onder meer Monteverdi's *Vespers* en *L'Orfeo*, Bachs passies en Britten's *Serenade voor tenor, hoorn en strijkers*.

Christian Senn

Bas-bariton Christian Senn is geboren in Chili en woont sinds zijn jeugd in Italië.

Christian is een van de meest gevraagde baritons voor het Bel Canto-repertoire in Italië en daarbuiten. Hij vertolkte talrijke operarollen van Rossini, zoals de titelrol in *Il Barbiere di Siviglia*. Hij is beroemd om zijn Donizetti interpretaties en zingt zeer graag Mozart. Erkend voor zijn werk in het barokrepertoire, zingt hij Vivaldi en Händel met evenveel succes. Zijn Vivaldi-rollen omvatten La Senna in *La Senna festeggiante* met Paul Goodwin, Astolfo in *Orlando furioso* met Jean-Christophe Spinosi in het Théâtre des Champs-Élysées, de titelrol in Bajazet die hij vertolkte in grote Europese hoofdsteden en in Japan met Europa Galante onder leiding van Fabio Biondi.

OM NAAR UIT TE KIJKEN

vr 20.05.22 - Sint-Quintinskathedraal

VLAAMS RADIO KOOR & IL GARDELLINO

O.L.V. BART VAN REYN

Dixit Dominus van Händel

Als jongeman reisde Händel vaak, vooral om zijn vakmanschap aan te scherpen en bij te leren op internationaal vooraanstaande plekken. In Rome componeerde hij zijn prachtige, opwindende werk *Dixit Dominus* voor het feest van de Karmelieten in 1707.

Aanvullend een werk dat lang aan Händel werd toegewezen, maar dat van de hand is van Giovanni Battista Ferrandini: *Il pianto di Maria* is een wondermooi werk dat de gevoelige snaar weet te raken door de doordrongen manier waarop het moederlijk lijden en medelijden vertolkt wordt. Het is van een breekbare en verstelde schoonheid. Een mooi tegenwicht voor het felle en imposante *Dixit Dominus*.

Georg Friedrich Händel

Dixit Dominus, HWV 232 & Laudate pueri Dominum, HWV 237

Giovanni Battista Ferrandini

Il pianto di Maria

HET VOLLEDIGE PROGRAMMA OP **ccha.be**